Бәйлек сүзләр

В татарском языке в функции послелогов очень активно употребляются имена существительные, имеющие значения времени и места:

ас(т)-низ

өс(т)-верх

ян-бок

як-сторона

ал-перед

арт-зад

баш-начало

эч-внутри

урта-середина һ.б.

Алар III заттагы кушымчаларны ялгыйлар.
Они обычно присоединяют аффиксы принадлежности
III лица – ***ы,-е, -сы,-се***

Аст..., өст..., , ян..., я<u>г...</u>, алд..., арт..., баш..., эч..., , урт<u>а...</u>

Асты, өсте, яны, яг̲ы, алды,

арты, башы, эче,

урт<u>а</u>сы

Рәсемнәргә карап әйтегез.

Китап кайда ята?

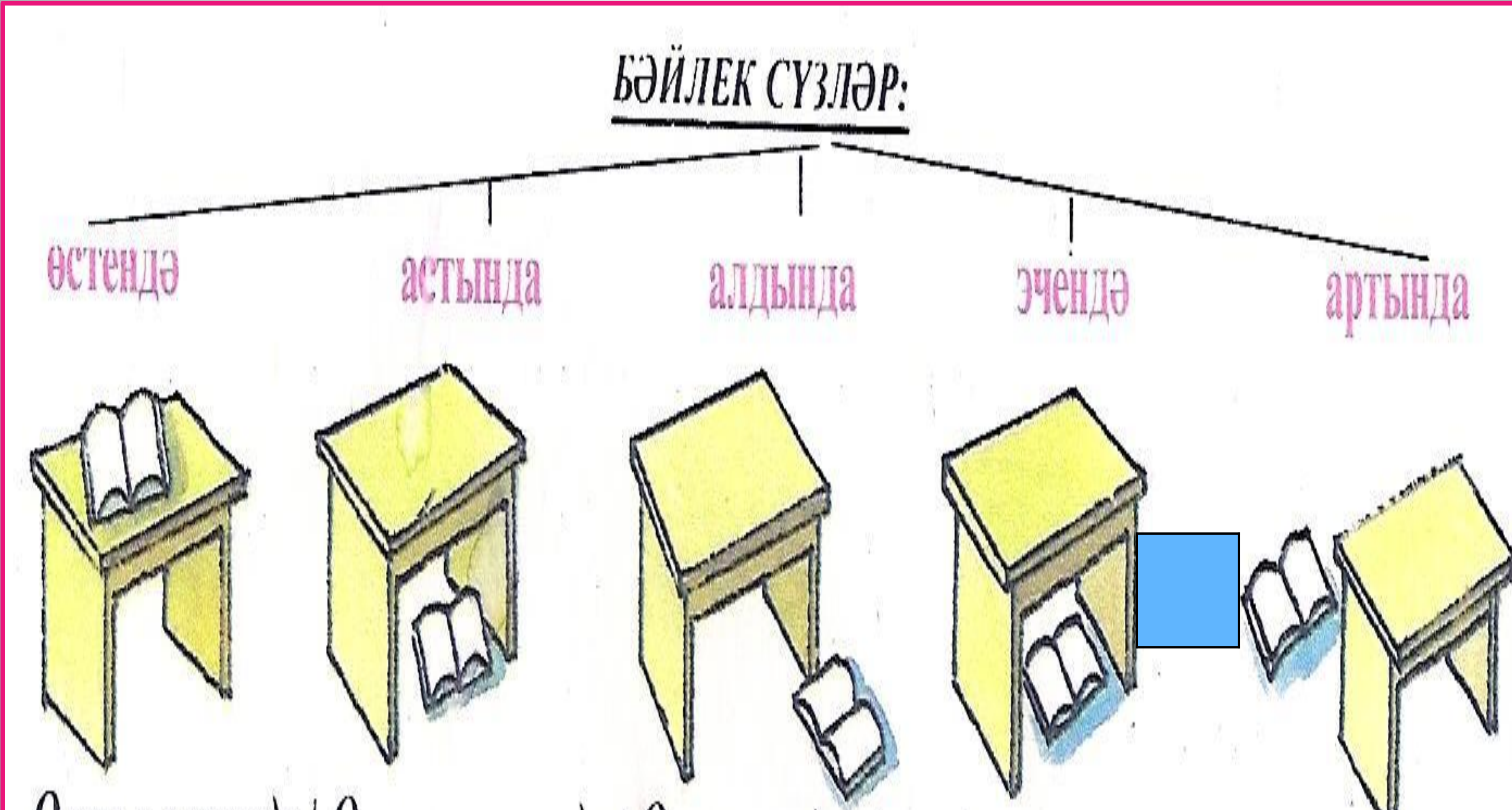

БӘЙЛЕК СҮЗЛӘР:

өстендә | астында | алдында | эчендә | артында

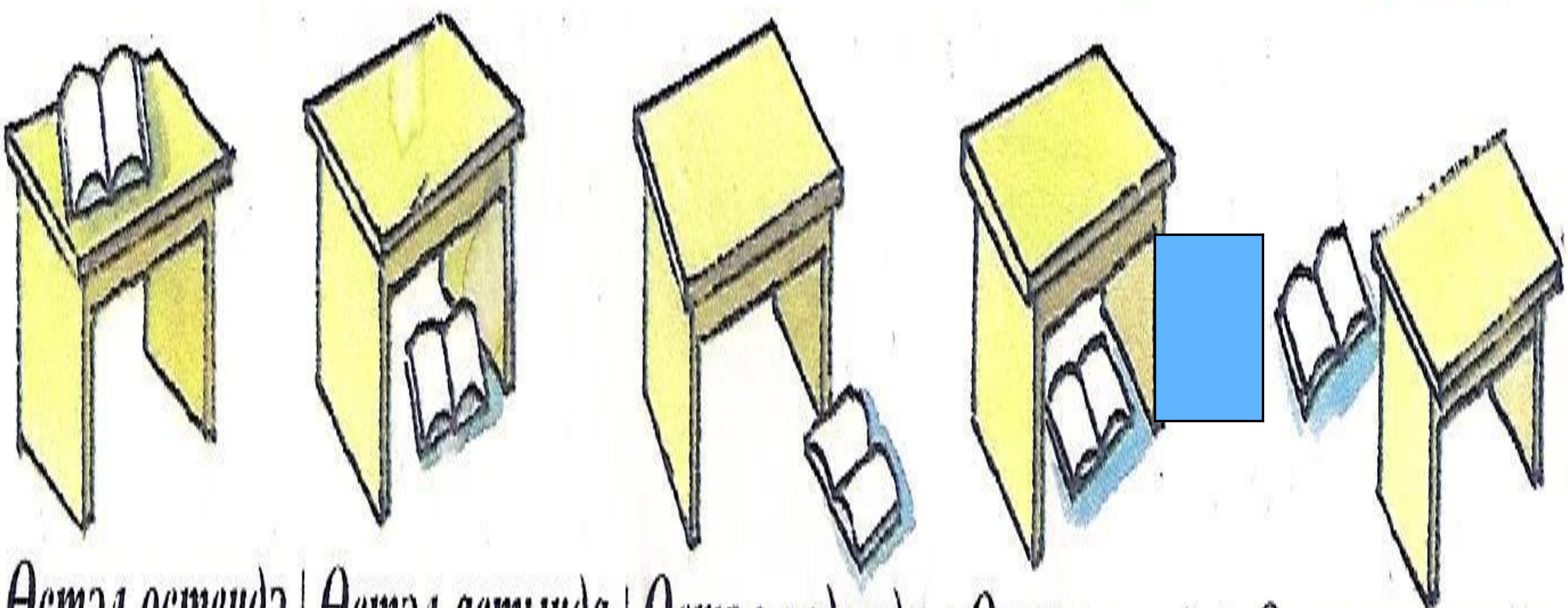

Өстәл өстендә (на столе) | Өстәл астында (под столом) | Өстәл алдында | Өстәл эчендә | Өстәл артында

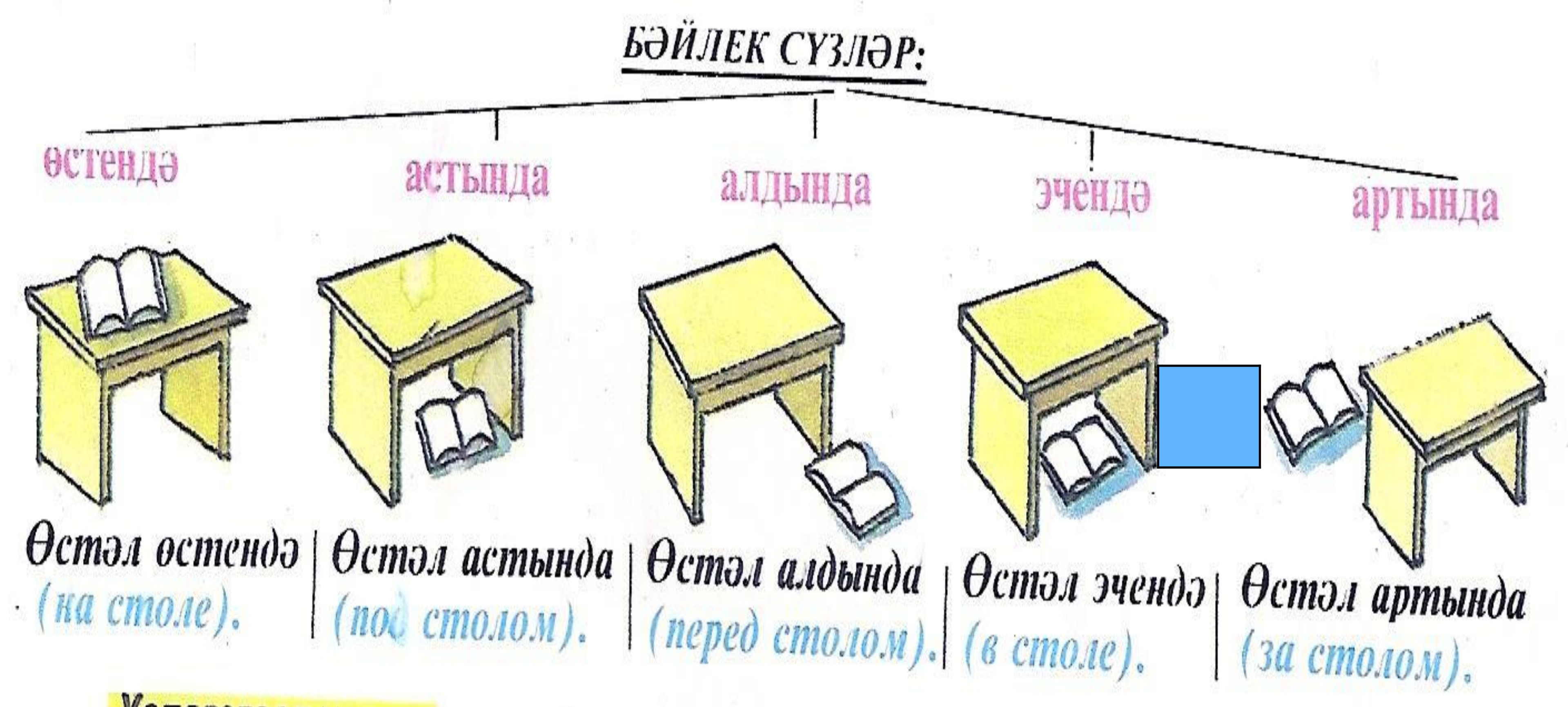

Барлык бәйлек сүзләргә нинди сорау куеп була?

Килешен билгеләгез.

Кушымчаларны әйтегез.

У.в.к.

(Кайда?)

-ында/ендә

Җөмләләр төзегез.

Китап өстәл өстендә ята.

(Книга лежит на столе.)

Сорау куябыз.

Китап кайда ята?

Продолжите ряд.

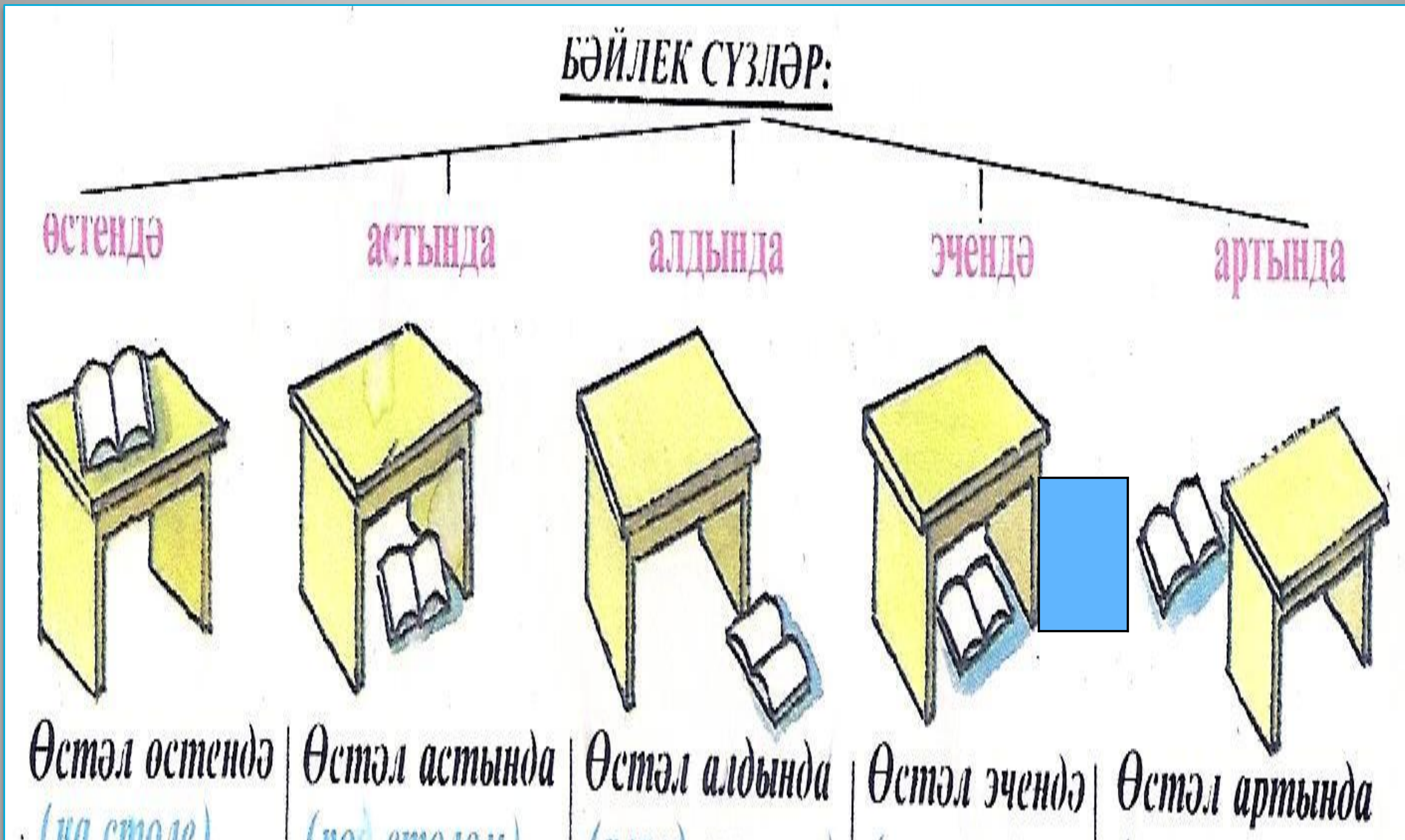
БӘЙЛЕК СҮЗЛӘР:
өстендә
астында
алдында
эчендә
артында
Өстәл өстендә
Өстәл астында
Өстәл алдында
Өстәл эчендә
Өстәл артында

Рәсемгә карагыз әле.
Ә бу сүзләр рус телендәге нинди предлогларга туры килә?

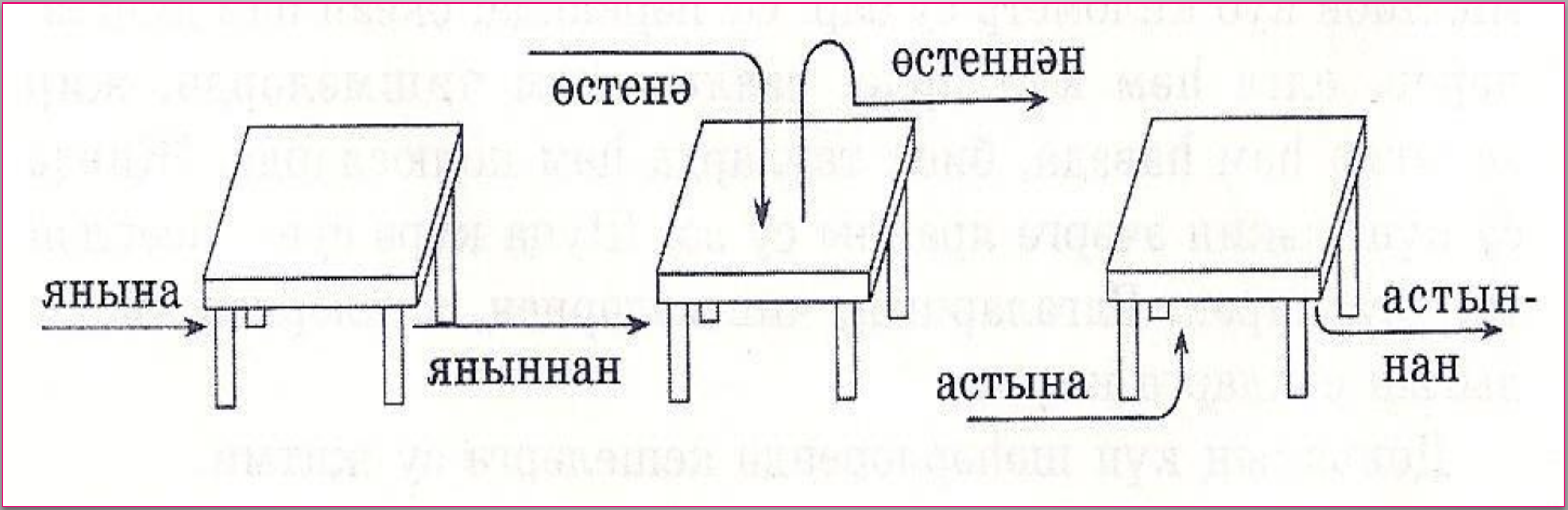

өстәл → янына –к (столу)

өстәл → өстенә- на (стол)

өстәл → астына-под (стол)

Бәйлек сүзләргә нинди сорау куеп була? Килешен билгеләгез. Кушымчаларны әйтегез.

Ю.к. (кая?)-

-ына\-енә

Рәсемгә карагыз әле.
Ә бу сүзләр рус телендәге нинди предлогларга туры килә?

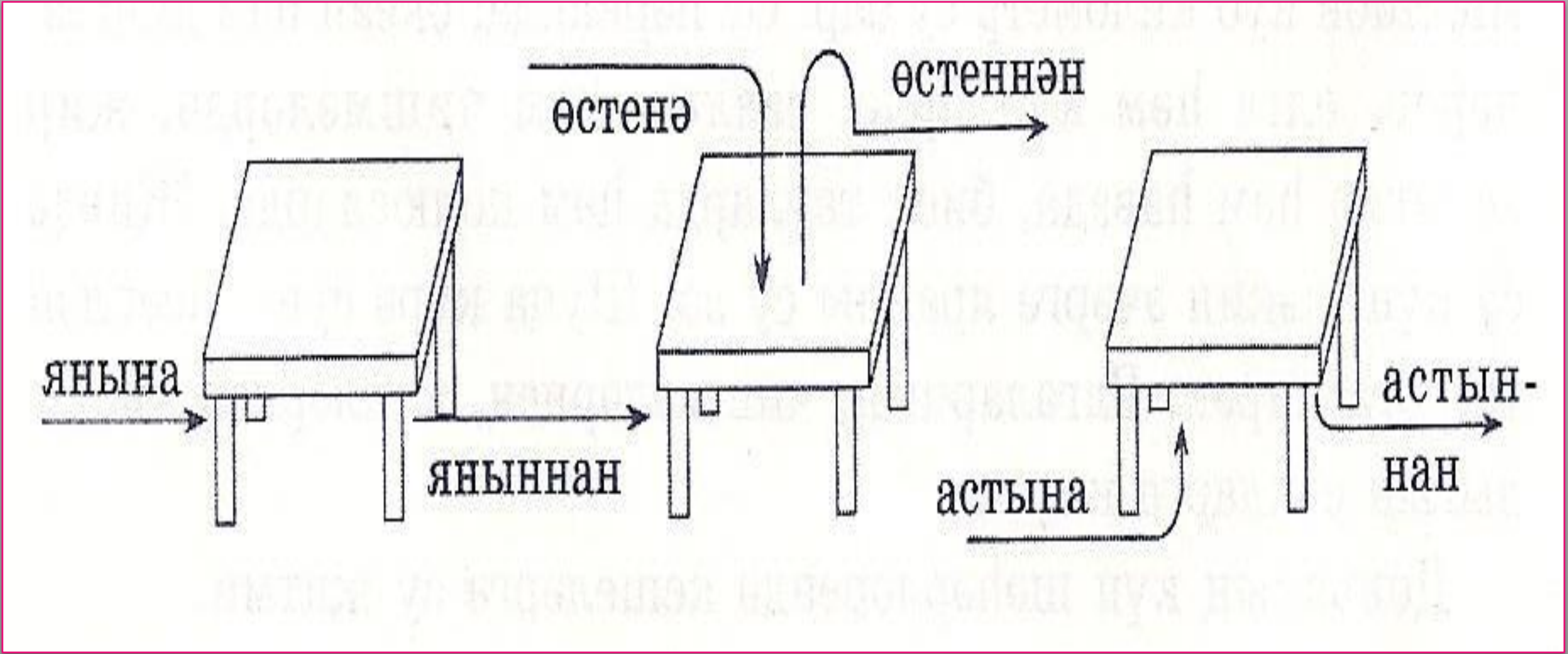

өстәл

янынннан (от стола)

өстеннән(со стола)

алдыннан (перед столом)

астыннан (из-под стола)

Ч.к.
(кайдан?-откуда?)
-ыннан\еннән

Нәтиҗә яса:

1) Бәйлекләр (послелоги) нинди сорауларга җавап бирә?
2) Кайсы килешләрдә килә?
3) Бәйлек исемнең алдыннан киләме, әллә артыннанмы?
4) Рус телендәге предлог исемнең алдыннан киләме, артыннанмы?

1.Дәреслек белән эш.

1)182 б.Истә калдыр!

2)183 б. (2)язма.

2.Текст белән эш.

Сашага охшар идеңме?

Сүзлек эше:

табын-стол

валчыклар-крошки

аунап ята иде- валялись

Текстны укыгыз. Бәйлек сүзләр булган җөмләләрне тәрҗемә итегез.

Табын янында.

Мин кичә бер гаиләгә кунакка бардым.Табын янына Саша да утырды. Өстәл өстендә зур савыт белән салат та бар иде.Саша салатны үз янына куйды һәм тиз-тиз ашый башлады. Майлы коймакны өстәл өстенә куйды. Десертка алма бирделәр. Саша иң зур алманы алды да, рәхмәт әйтмичә, табын яныннан китте. Малай киткәннән соң өстәл өсте бик пычрак калды.

янына Саша да утырды. Өстәл өстендә зур савыт белән салат та бар иде.Саша салатны үз янына куйды һәм тиз-тиз ашый башлады. Майлы коймакны өстәл өстенә куйды. Десертка алма бирделәр. Саша иң зур алманы алды да, рәхмәт әйтмичә, табын яныннан китте. Малай киткәннән соң өстәл өсте бик пычрак калды.

Табын янына Саша да утырды. Саша салатны үз янына куйды һәм тиз-тиз ашый башлады. Майлы коймакны өстәл өстенә куйды. Саша иң зур алманы алды да, рәхмәт әйтмичә, табын яныннан китте.

- Сашаның табын янында үз –үзен тотышы сезгә ошадымы?

- Саша нинди малай?

- *Сез Сашага биргән киңәшләр белән килешәсезме?*

- Ашар алдыннан кулларыңны ю.
- Өстәл янында тәртипле утыр.
- Табын янында сөйләшмә,көлеп утырма.
- Табын яныннан киткәндә,рәхмәт әйтергә кирәк.

Өй эше.

1.*Бәйлек сүзләрне ятларга. 182 бит.*

2. *183бит,2нче күнегү.*

3.*Составить предложения, используя послелоги . (На стуле кот).*

Йомгаклау.

- Нинди бәйлекләр беләсез?
- Бу бәйлекләрне нинди килешләрдә кулландык?
- Алар нинди сорауларга җавап бирде?
- Рус телендәге предлог белән татар телендәге бәйлекнең нинди аермасы бар?